

MAGYAR ZOLTÁN

ERDÉLYI NÉPMONDÁK

I. kötet

Mentor Kiadó
Marosvásárhely, 2011

IV. Gyergyói népmondák

ből menekült emberek gyülekeztek össze. Itt, ebbe az erdőségben telepedtek le. (Gyergyóremete)

HELYI MONDÁK

Alapítási mondák

Gyergyóremete eredete

38. János Zsigmondnak volt egy bal kézről született fia, akit ezért a királynő elől rejtegetni kellett, és ezért György barátra bízta, hogy a domonkosoknál, a zárdában bent neveljék a gyermeket, s tartsák titokba mindaddig, amíg maga mellé veszi. Akkor, mikor, kérem szépen, mint apródot maga mellé vette György barát, az udvarában volt. Felszolgálás közben a beszélgetésből kivette az apród, hogy róla van szó, hogy róla beszélgetnek, és nem kedvező a beszélgetés, s meglépett egynéhány katonával, eltűnt az udvarból. Itt, kérem szépen, aztán itt tűnik fel. (...) Ennek a nevit úgy tudjuk, hogy Kendeffy Bonifác. S itt, kérem szépen, feltűnt, mint ferences barát. A Maros völgye járhatatlan volt itt keresztül, olyanannyira, hogy gyalogösvény is csak úgy volt, hogy minden esztendőben bojtot raktak le, s fődét raktak rá, hogy magasabban legyen, mint a láp szintje, mert egy nagy láp volt ez az egész völgy. Egy nagy őserdő volt itt, levonult a lápig. A hadiút a túlsó oldalon ment. S a barát itt telepedett le. S onnan alakult Gyergyóremete. (Gyergyóremete)

Orotva eredete

39. Én legalábbis úgy hallottam, hogy itt erdős területek vótak, s jöttek Ditróból, mer itt szegénység vót, ez a valóság. S egy-egy darab területet kiirtottak, s oda telepedtek. S osztán úgy keletkezett Orotva. (Orotva)

Betyármondák

Brénesi

40. Vót ott Szárhegyen Brénesi. Gyergyószentmiklósi születésű vót, mészáros vót az apja, s ő összeveszett az apjával, alapított magának egy bandát. Csapatot. És járt fegyveresen. Üzente meg a falukba, a környékre, hogy ekkor s ekkor ennyi s ennyi pénzt kerítsenek elé, s hol hagyják, mert menyen Brénesi a pénzér.

Ott Szárhegyen vót. Na, s oszt az én apám ilyen rendőrbiztos vót, mer akkor civil rendőrség vót Szárhegyen, és megfogták a csendőrök, mert csendőrség is vót. S odahozták hozzánk a házba, és kellett vinni Ditróba. Már szomszéd község vót, ott vót a csendőrparancsnokság. A bátyám befogta a lovakat a szekérbe este, s megkötözték a rablóvezért, s feltötték a szekérre, s elindultak. Ott, a Tatárdombot mikor elhagyták, ott már a kollégák várták. Ráütöttek, s megszabadították. Osztán elment Vásárhelyre, me az apja elkötözött Szentmiklósról, mer ki akarta végezni az apját mindenképpen. S ott, mikor az ablakon be akart lőni Vásárhelyen az apjára, ott osztán elfogták Brénesit. Osztán elzárták. (Gyergyószárhegy)

Mikulica

41. Vót egy regáti is, az a Mikulica. Az is olyan rablóvezér vót. Az egy asszonytól kérdezte, hogy:

– Nem hallott erről a Mikulicáról?

– Jaj, hallottam, szakadjon meg a nyaka, mer mondták, hogy itt jár!

Kilyukasztotta, így, s száz lakatot tett az asszonynak a szájára. Ez igaz vót, ez a történet. (Gyergyószárhegy)

A hegyi tolvajok

42. Azt emlegették, én hallottam, ott a borszéki hegyekbe errefelé, mán a Közretető felé, ott vótak a tolvajok, ott a kősziklákba vótak. Mer valamikor úgy hordták a borvizet át szekérrel, s amikor kiértek oda a tetőre, vót, hogy megtámadták a tolvajok. (Orotva)

43. Akkor van ugye a tászoki részen Tolvajok vállúja. Ott vótak a rablók. Ott fogták el őket. Vót három rabló, s elfogták, s elvitték. Aszondták űk, hogy nem bántsák a szegény embert. (Orotva)

44. Édesanyámék fiatalkorukban Vargyason voltak, édesapám oda vót kihelyezve, mert ő ilyen agrármérnök volt. Az ötvenes évek elején, negyvenvalahányas évekbe ott valami Trimfákról beszélt, édesanyám emlegette, hogy vótak ilyen betyárok, ilyen hegyi tolvajok. (Gyergyóalfalu)

A gyergyóalfalusi Fenek

45. Aztán itt van nálunk egy határrész, a Fenek. Az mocsaras, ilyen tözezláp. A nevét arról kapta, hogy olyan mocsár volt ott, hogy elnyelte a tehenet. Elsüllyedt a tehén. Mondta az egyik öreg, hogy ő gyermek vót, s a tehén bement egy olyan forráshelyre inni, s ahogy közelítette meg azt a tócsát, ami forrásnak tűnt,

IV. Gyergyói népmondák

hogy elkezdett süllyedni. **S a gyermekek akarták** hajtani ki a tehenet, hogy ne süllyedjen el, s a nagyapjuk nem engedte. Rájuk kiáltott, hogy menjenek félre onnan. S úgy szép lassan a tehén úgy eltűnt a mocsárban. (Gyergyóalfalu)

A Hótt ember kútja

46. Akkor vót ott a Halaságon egy Hótt ember kútja. Mindég aszondtuk, amikor mentünk Borszékra, hogy: na, menjünk a Hótt ember kútjáig, mert ott iszunk, meg osztán megpihenünk. Hát ott egy ember ment, elébb fel kell menni, úgy felfelé úton, s ki vót izzadva, s ott nagyon hideg víz folyik, s leült, ivutt, s aszongyák, nagyon lehült a vére erőst, s ott meghalt a kút mellett, úgy kapták meg. Az a Hótt ember kútja. (Orotva)

Székely Pál keresztfája

47. Van egy keresztfa, itt a faluból ahogy kimegyünk északnyugati irányba, amit úgy hívnak, hogy Székely Pál keresztfája. Azért kapta a nevet, mert ez a Székely Pál jött haza az erdőről a marhákkal, ilyen marhafogattal, fát hozott, és elfújta az utat a hó, s eltévedt. Nem az úton jött, s ott a nagy hóviharba eltévedt. És a marhák előtt megfagyott. S ott összeesett. Úgyhogy úgy kapták meg, hogy a marhák nem mentek el onnan, ott maradtak, ahol ő összeesett, és ennek az emlékére állítottak egy keresztet oda. Ez a székely Pál keresztfája. (Gyergyóalfalu)

Doktor néni, az orotvai gyógyító

48. Vót olyan rákos betegségbe, még most es vót egy olyan magyar nő itten nálam, hogy a tavaszon múlt egy éve, hogy az orvosok hazaküdték. Lemondtak róla, és most es él. Amivel, evel a természetes izékkal foglalkozott, s gyógyította magát. Én es aszondtam a tavaly tavasszal, amikor megláttam – kint vótam Magyarban –, aszondta:

– Anna néni, én még magához akarok menni! – kopacon, csontra fogyva, nem tudott felkelni. S aszongya: – Én még magához akarok menni!

De minden terméket innét itt, s evel élt is, s gyógyította is magát, s meggyógyult. (Orotva)